

Synshemmede Akademikere
Postboks 5911 Majorstuen
0308 OSLO
e-post: styre@saf-org.no

Stokke, 5. februar 2013

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
postmottak@fad.dep.no

Synshemmede Akademikers høringsuttalelse til forslag til forskrift om universell utforming av IKT

Generelt

Synshemmede akademikere, SAF, er glade for at forslag til forskrift til § 11 i Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, dtl, nå er lagt fram. Når dette arbeidet har tatt 3 år lengre tid enn hva som var forutsatt i dtl § 11, og dermed medført at funksjonshemmedes rett til universell utforming av IKT-løsninger faktisk har vært satt på vent, er det desto mer skuffende at forslaget til forskrift er så ufullstendig når det først legges fram. SAF vil med dette legge fram våre synspunkter og forslag til endringer som vi mener vil forbedre forskriften.

Krav og forbedringsforslag

- ◆ SAF vil understreke betydningen av at både utdanning og arbeidsliv må omfattes av § 11 i dtl og dermed omfattes av forskriften
- ◆ SAF mener forskriften ikke er i samsvar med forarbeidene når det gjelder hva slags IKT som er ment å skulle omfattes av § 11 i dtl
- ◆ SAF mener at de krav som stilles til internettløsninger er for lave og ufullstendige
- ◆ SAF går mot å innføre en uforholdsmessighetsbegrensning etter § 11
- ◆ SAF mener dispensasjonsadgangen må tolkes strengt
- ◆ SAF mener at forskriften bør gi klare føringer for revidering som sikrer at ekspertise fra berørte grupper også trekkes med i fremtidige revisjonsprosesser

Virkeområde for forskriften

Elever og studenter er en del av allmennheten

SAF beklager sterkt at utdannings- og opplæringssektoren ikke er omfattet av plikten til universell utforming av IKT etter § 11 i dtl.

Dette er ulogisk, ettersom det nå er avklart gjennom rettspraksis at elever tilhører allmennheten etter § 9. Vi viser til at Graverutvalget også forutsatte at elever og

studenter må betraktes som allmennheten, og dermed ikke så noen grunn til å foreslå en utredning av dette.

Å implementere plikt til universell utforming av IKT ved skoler, høyskoler og universitet, vil ha stor betydning både for elever/studenter, foreldre/foresatte som skal følge med på sine barns aktiviteter i skolen, og for ansatte. Vi vil også minne om at IKT-kompetanse er definert som en grunnleggende ferdighet i norsk skole. Uten sikring av universelt utformede IKT-løsninger i skolen vil imidlertid bl.a. synshemmede møte diskriminerende barrierer når de skal tilegne seg denne ferdigheten.

Undervisningssektoren er vider en viktig arena for holdningsbygging for dem som senere skal styre arbeidsliv og samfunnsutvikling. Hvis studenter/elever stadig observerer at deres klassekamerater/medstudenter med funksjonsnedsettelse må bruke antatt kostnadskreven og dårlig fungerende særløsninger, kan dette forsinke utviklingen mot et inkluderende samfunn for alle.

Vi vil understreke at sektorlovgivningen i dag ikke sikrer universell utforming av IKT. Opplæringsloven nevner ikke universell utforming i det hele tatt, mens universitets- og høyskoleloven kun snakker om "prinsippet om universell utforming" når det gjelder læringsmiljøet generelt. Et slikt prinsipp er ikke det samme som en rettslig standard med konkrete krav som angir hva som skal til for å oppfylle plikten. Slik begrepet «universell utforming» er brukt i universitets- og høyskoleloven, som et underpunkt i) i § 4-3, egner det seg definitivt ikke som en rettslig standard. Flere av bokstavgangene i § 4-3, i særdeleshet g) og b), angir krav som egentlig skulle vært omfattet av universell utforming. Denne situasjonen er derfor uholdbar, og kan kun skape forvirring om hva «universell utforming» egentlig betyr og innebærer.

Vi vil til slutt vise til den utredningen av universell utforming av IKT i utdanningssystemet som ble gjennomført av utdanningsdirektoratet. Der kom det ikke fram noen tungtveiende økonomiske eller andre grunner til ikke å innføre universell utforming av IKT i utdanningssystemet.

Vi ber derfor departementet om å rette opp denne inkonsistensen i loven.

Arbeidslivet må omfattes av §§ 9 og 11

SAF mener at § 9 i dtl må hjemle plikt til universell utforming av IKT-løsninger på arbeidsplassen, og at slike løsninger også blir omfattet av § 11. IKT-løsninger er nå en integrert del av løsningen av de fleste av arbeidsoppgavene i en jobbsituasjon. Så lenge IKT på arbeidsplassen ikke er universelt utformet, stilles synshemmede klart dårligere enn andre arbeidstakere. Vi har eksempler på at blinde har blitt frarådet å søke stillinger, blant annet i NAV, fordi saksbehandlingssystemer og intranett ikke har vært universelt utformet. Arbeidslivet er antakelig den samfunnssektoren der manglende universell utforming har de alvorligste konsekvensene for synshemmede.

SAF mener at universell utforming av arbeidsplassens IKT-løsninger også er en naturlig konsekvens av at publikum i stadig større grad bruker de samme databasene og internettløsningene som arbeidstakerne, f.eks. hos NAV og på bibliotekene. I dag er vi i den paradoksale situasjon at en som publikum kan klage på en nettløsning, mens en ansatt som bruker samme løsning til daglig, ikke kan klage.

SAF vil videre tilbakevise argumenter om at individuell tilrettelegging eller bruk av tekniske hjelpemidler som leselist og syntetisk tale kan kompensere for manglende universell utforming. Slike argumenter har blitt brakt til torgs flere ganger de siste årene, blant annet av regjeringen i forbindelse med ratifisering av FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter. Vi mener at slike argumenter bygger på en manglende forståelse av hva universell utforming av IKT innebærer og hva de tekniske hjelpemidlene kompenserer for.

Blinde og mange svaksynte er avhengig av å benytte ulike typer hjelpemiddelteknologi slik som leselist og syntetisk tale, når vi bruker IKT-utstyr og IKT-baserte systemer. For at hjelpemiddelteknologien skal fungere etter hensikten, må de ordinære datasystemene og -programmene bygge på etablerte standarder for tilgjengelighet. Det er med andre ord ingen garanti for at hjelpemidlene våre fungerer sammen med den programvaren eller den IKT-løsningen som arbeidsgiver benytter. Bare universell utforming av programvare og IKT-systemer basert på forhåndsdefinerte standarder for tilgjengelighet, kan sikre at hjelpemiddelteknologien fungerer.

SAF vil igjen understreke at individuelle tilrettelegginger av IKT-løsninger aldri vil kunne bli en erstatning for universell utforming. Slike løsninger blir ofte dyre og dårlige. Synshemmede arbeidstakere vil svært ofte ikke kunne utføre arbeidsoppgaver på en tilfredsstillende og effektiv måte. Den enkelte arbeidstaker blir definert som problemet av kolleger og i særdeleshet av IT-avdelingen som stadig får henvendelser grunnet problemer med særløsningen.

En sammenlikning med situasjonen for rullestolbrukere vil være fruktbar her: Vår hjelpemiddelteknologi kan sammenlignes med en rullestol. Begge deler er individuelt kompenserende hjelpemidler som gir tilgang til omgivelsene. Et saksbehandlingsprogramms virtuelle omgivelser kan dermed sammenlignes med de fysiske omgivelsene på en arbeidsplass. Det hjelper lite å ha en rullestol dersom arbeidsplassen består av terskler og for trange dører. Det eneste som hjelper da, er universell utforming av det fysiske arbeidsmiljøet.

Kort sagt: å argumentere for at manglende universell utforming kan kompenseres ved bruk av individuelt kompenserende hjelpemidler, er som å argumentere for at bruk av rullestol kan kompensere for manglende universell utforming av en bygning.

SAF ber om at arbeidstakere så raskt som mulig blir omfattet av diskrimineringsvernet i §§ 9 og 11 i dtl.

IKT som må dekkes av forskriften

SAF mener som nevnt innledningsvis at forslaget er ufullstendig i forhold til hva slags IKT som skal omfattes. Vi er overrasket over at den lange utsettelsen ikke har muliggjort grundigere arbeid med å følge opp forarbeidene og å sikre at denne forskriften dekker IKT som ikke er blitt omfattet av de sektorvise forskriftene som nå er på plass.

Kapittel 10.5.6.3 på s. 166-69 i Ot. prp. 44 (2007-2008) gir en rekke eksempler på IKT som kan falle inn under forskriften, men som ikke er gjenstand for vurdering i dette høringsnotatet.

Først og fremst ønsker vi å påpeke en feilslutning i Ot. prp. 44 (2007-2008) som har særlig store konsekvenser for synshemmede. På s. 166 står det følgende:

"Det er grunn til å presisere at plikten til universell utforming ikke omhandler krav om individuell tilpasning eller tilrettelegging. Dersom en PC i et bibliotek eller ved et servicekontor er til bruk for allmennheten, så skal brukere med nedsatt funksjonsevne i utgangspunktet også kunne bruke utstyret. Det innebærer imidlertid ikke et krav om at biblioteket eller servicekontoret skal ha individuelt tilpasset utstyr tilgjengelig, men at det skal være en tilrettelagt PC slik at slikt utstyr kan tilkobles. Kravene i § 11 innebærer således at individuelle tilpasninger eller tilrettelegginger skal kunne koples til IKT- løøsningene"

Plugging av ørepropp til minibank nevnes som eksempel. Dette eksemplet er svært lite relevant her, og dette vitner om manglende kunnskap om hva det innebærer å bruke leselesist eller program som genererer kunstig tale på en PC. En forutsetning for at en som bruker leselesist eller tale skal få tilgang til samme informasjon, og kunne bruke tjenesten på lik linje med andre kunder eller brukere, er at utstyret i utgangspunktet, inklusive all programvare som tilbys publikum, faktisk er universelt utformet. Vi viser til vår analogi over om at rullestolen ikke overflødiggjør universell utforming av bygg.

SAF ber om at standarder for hva som skal regnes som universell utforming av datautstyr med tilhørende programvare, innarbeides i forskriften.

I det etterfølgende resonnementet i proposisjonen heter det:

"Tilkobling av enkelte typer tilleggsutstyr vil kunne redusere nytten for andre brukere, eksempelvis vil en ved å tilkoble en leselesist for blinde til en PC kunne redusere andre brukeres nytte av samme PC. Departementet vil komme tilbake til dette i forbindelse med forskriftsarbeidet. Ved fastsettelse av standarder/ retningslinjer vil kompatibilitet mellom IKT- løsningen og individuelle hjelpemidler være et vurderingskriterium da lovens formål er å inkludere flest mulig."

SAF etterlyser oppfølging av dette i det foreliggende høringsnotatet og i forslaget til forskrift.

SAF etterlyser videre standarder for informasjonstavler/monitører, herunder sanntidsinformasjonstavler, som ikke er tatt med i forskriftene som er utarbeidet på samferdselssektoren. På s. 168 står det:

«Departementet har imidlertid ikke sett det som hensiktsmessig å bruke begrepene integrert eller innbakt IKT som avgrensingskriterium i lovteksten da avgrensningen hovedsakelig ligger i om IKT- løsningen har brukerfunksjoner rettet mot allmennheten eller ikke. Sanntidsinformasjonstavler er ment å omfattes av bestemmelsen.

Informasjonen er rettet mot allmennheten og denne informasjonen kan gjøres tilgjengelig for blinde eksempelvis ved lyd og enkle menyfunksjoner.»

For synshemmede utgjør informasjonstavler, både på stasjoner og flyplasser og alle andre steder hvor det forutsettes at enhver holder seg informert på en visuell måte, en av de største barrierene for å kunne fungere på lik linje med andre. I svært mange situasjoner ville denne barrieren kunne elimineres ved at løsningen ble universelt

utformet; tavler plassert i øyehøyde, unngå motlys, lydknapp osv. SAF kjenner til mange eksempler på gode løsninger.

SAF ber om at standarder for informasjonstavler/monitører blir tatt inn i forskriften til § 11, siden slike IKT-tjenester finnes innenfor alle sektorer.

Forslag til standarder

Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0

I forskriftsutkastet er det foreslått at WCAG 2.0 skal oppfylles med kriteriene på nivå A og AA for at nettløsninger skal godkjennes. SAF mener det bør presiseres i forskriften at den omfatter innloggings-/autentiseringsmekanismer og utfylling av skjemaer. Og vi vil påpeke at selv om WCAG ikke sier noe spesifikt om mobile enheter eller betjening via berøringsskjerm, skal disse plattformene dekkes, såfremt innhold eller tjeneste er tilgjengelig på slike plattformer for personer uten funksjonsnedsettelse.

SAF vil minne om at denne forskriften fastsetter hvilke krav som må oppfylles for at virksomheter ikke bryter Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, dtl. Formålet med dtl er å bygge ned funksjonshemmende barrierer, og sentralt for å oppnå det, er den rettslige standarden universell utforming. SAF er uenig i at et minimumskriterium kan være tilstrekkelig for å oppfylle en plikt til universell utforming etter dtl. Enkelte kriterier på nivå AAA må derfor være et minimumskrav, i det følgende vil vi gjøre rede for disse.

Kontrast

Det er foreslått at WCAGs suksesskriterium 1.4.3 (Nivå AA) som spesifiserer et kontrastforhold mellom forgrunn og bakgrunn på minimum 4.5:1, skal gjelde som standard.

Som det fremgår av de siterte forklaringene til kriteriene 1.4.3 (minimum) og 1.4.6 (forbedret) for kontrast nedenfor, møter nivå AA eldres behov for kontrast. Valg av 1.4.3 vil kunne sammenlignes med at man hadde valgt å kun å ta hensyn til eldre som er litt dårlig til bens, for oppfyllelse av plikten til universell utforming av bygg. En slik standard ville være uten interesse for dtl, siden den ikke var ment å sikre at de som bruker rullestol, faktisk fikk tilgang til bygg.

Dersom internettsider skal kunne brukes av flest mulig uten behov for spesielle tilpasninger, inklusive svaksynte, må det i tråd med forklaringen nedenfor, kreves nivå AAA dvs. kriterium 1.4.6. Dette kriteriet spesifiserer kontrastforholdet til 7:1, og det vil gi en betydelig tilgjengelighetsgevinst.

Dette er forklart slik på-<http://www.w3.org/TR/UNDERSTANDING-WCAG20/visual-audio-contrast-contrast.html>:

«The contrast ratio of 4.5:1 was chosen for level AA because it compensated for the loss in contrast sensitivity usually experienced by users with vision loss equivalent to approximately 20/40 vision. (20/40 calculates to approximately 4.5:1.) 20/40 is

commonly reported as typical visual acuity of elders at roughly age 80. [GITTINGS-FOZARD]»

“The contrast ratio of 7:1 was chosen for level AAA because it compensated for the loss in contrast sensitivity usually experienced by users with vision loss equivalent to approximately 20/80 vision. People with more than this degree of vision loss usually use assistive technologies to access their content (and the assistive technologies usually have contrast enhancing, as well as magnification capability built into them). The 7:1 level therefore generally provides compensation for the loss in contrast sensitivity experienced by users with low vision who do not use assistive technology and provides contrast enhancement for color deficiency as well.”

Tekststørrelse

I kriteriet 1.4.4 (Nivå AA), Endring av tekststørrelse, heter det at tekst skal kunne forstørres opp til 200 % uten bruk av kompensierende teknologi og uten at innhold eller funksjonalitet går tapt. Mange svaksynte betjener Internettet uten å bruke hjelpemiddelteknologi. I stedet bruker de operativsystemets og/eller nettleserens funksjoner for å justere størrelse, invertere farger eller liknende. I dag er det fullt mulig å utforme nettsider slik at de kan skaleres langt mer enn til 200 % slik forslaget legger opp til. Disse teknikkene er også blitt mer vanlig i bruk, i og med at mobile enheter er så vanlig.

Vi mener at det i forskriften skal stilles krav om at størrelsen skal kunne økes til 500 % uten at innhold eller funksjonalitet går tapt. Et slikt krav vil også føre til at løsningen kan fungere på mobile enheter.

Automatisk kontekstendring

Vi mener at det bør stilles krav om at WCAGs kriterium 3.2.5 (Nivå AAA), Endring på anmodning, skal inn i forskriften. Dette vil gjøre navigasjon mer forutsigbar og det vil hindre situasjoner som oftest fortoner seg som støy for brukeren.

Ny godkjenning uten tap av inndata

SAF mener at suksesskriteriet 2.2.5 (Nivå AAA) Ny godkjenning bør være med i forskriften. Kriteriet stiller krav om at inndata fra bruker lagres før han blir logget av. Når han så logger på igjen, vil han kunne fortsette med arbeidet, og ikke behøve å begynne på nytt. Dette er et godt eksempel på et krav som vil komme alle til gode, også brukere uten funksjonsnedsettelse.

Mulighet for å påvirke presentasjon av tekst

Kriterium 1.4.9 (Nivå AAA) Bilder av tekst (ingen unntak). Bør tas med i forskriften. For svaksynte er det essensielt å selv kunne styre hvordan tekst skal vises. Dette vil mange andre også ha stort utbytte av. F.eks. når flere skal se samme innhold på en stor skjerm i et møterom, er det viktig å kunne endre skriftstørrelsen uten at innholdet blir uleselig.

Identifisering av lenker

SAF mener kriterium 2.4.9 (Nivå AAA) Formål med lenke bør være et krav i forskriften. Kriteriet sikrer at brukeren kan identifiser en lenke, og dermed vite hvor lenken leder.

Synstolking

WCAGs kriterium 1.2.3 (Nivå A) Synstolking eller mediealternativ, er et svært viktig virkemiddel for å sikre inkludering av blinde og svaksynte elever i skolen. Siden mye av opplæringen innebærer bruk av visuelle virkemidler som f.eks. videoer, ville dette kravet kunne bidra til at også disse elevene kan delta på lik linje med andre.

Vi mener også at kriteriet 1.2.5 (Nivå AA) Synstolking (forhåndsinnpilt), som departementet har tatt ut av forskriften, bør innlemmes. Særlig vil dette ha stor betydning for opplæring.

Plassering på et nettsted

2.4.8 (Nivå AAA) Plassering. Det er essensielt for en nettbruker å vite hvor han befinner seg på et nettsted. Dette kriteriet vil bidra til at mekanismer for dette implementeres i et nettsted. Vi mener kriteriet vil ha stor betydning for alle nettbrukere, inkludert personer med ulike funksjonsnedsettelse.

Andre aktuelle standarder på web-området

Authoring Tool Accessibility Guidelines (ATAG) 2.0

ATAG 2.0 er en standard under utvikling som skal sikre at publiseringsløsninger blir mer tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse og at innholdet som produseres i publiseringsløsningen oppfyller krav i WCAG 2.0. Denne standarden bør implementeres i forskriften så snart standarden får status som godkjent. Standarden er viktig av to grunner:

1) Bedrifter bruker i stor utstrekning personale uten teknisk kompetanse til å publisere webinnhold. Standarden vil bidra til at innholdet som produseres, ikke bryter med kriteriene i WCAG 2.0.

2) Medier og andre bedrifter gir mulighet for brukere til å selv publisere webinnhold gjennom kommentarfelt og tilsvarende mekanismer. ATAG vil bidra til å sikre at personer med ulike funksjonsnedsettelse også kan ta i bruk denne muligheten.

WAI-ARIA

WAI-ARIA er et sett dokumenter under utvikling som beskriver teknikker for å øke tilgjengeligheten for personer som bruker hjelpemiddelteknologi. Teknikkene bidrar til å øke tilgjengeligheten til såkalt rike applikasjoner. Så lenge WAI-ARIA ikke er implementert, må konsekvensen være at teknikker som brukes for å utvikle rike nettapplikasjoner erstattes med enklere løsninger som fungerer for alle. Dette er fullt mulig, og det vil i mange tilfeller bidra til en forbedret brukeropplevelse for folk flest.

I veiledningsmaterieell fra Difi, er det videre på sin plass å informere også om standarden User Agent Accessibility Guidelines (UAAG). Retningslinjene i denne standarden er viktige for å sikre at nettlæsere og hjelpemiddelteknologi blir mer

tilgjengelig. Vi mener UAAG bør komme med i forskriften til § 11 så snart versjon 2.0 har fått status som godkjent.

Dokumentformat

SAF er opptatt av at gjeldende forskrifter skal ses i sammenheng. Vi tenker særlig på at forskrift om IT-standard i offentlig forvaltning skal ses i sammenheng med, og bygge opp under krav om plikt til universell utforming. Det er avgjørende for synshemmedes samfunnsdeltakelse at dokumenter som publiseres på web, er utformet slik at alle kan lese dem og navigere i dem.

Prinsippet om plattformuavhengighet

WCAG 2.0 er en teknologinøytral standard. Likevel er det viktig å presisere i forskriften at teknologi som utvikles, skal fungere på alle plattformer, også med skjermleser der slike finnes. Det må være en selvfølge at de som har behov for å bruke skjermleser, også kan velge plattform på linje med andre.

Universell utforming som prosess

universell utforming er en prosess som må starte alt i planleggings/innkjøpsfasen. Det er essensielt at virksomheter som skal implementere forskriften, har forståelse for og tar konsekvensen av at å følge forskriften innebærer alt fra valg av publiseringsløsning til kompetanse hos og bevisstgjøring av innholdsprodusentene.

Difi må derfor drive et aktivt og målrettet opplysnings- og veiledningsarbeid for å forankre bevisstheten om at kravene til universell utforming skal ha den samme selvfølgelige plassen i virksomheters planlegging og drifting av sine IKT-løsninger som de i dag har når det gjelder bygg og uteområder.

Særbestemmelse uten uforholdsmessighetsbegrensning

SAF merker seg at departementet i sitt høringsnotat har lagt stor vekt på at forskriften ikke skal være byrdefull for virksomhetene å følge. Det kan synes rimelig, all den tid det ikke er knyttet noen uforholdsmessighetsavgrensning til § 11 i dtl. Vi mener imidlertid at det ikke er grunnlag for så stor vektlegging av kostnadene på IKT-området. Vi frykter derimot at for mye fokus sender et signal om at det faktisk er både dyrt og vanskelig å sikre universell utforming av IKT-løsninger.

SAF minner om at Syseutvalgets forslag om en særbestemmelse om universell utforming (den gang gjaldt det bygg), i tillegg til § 9, nettopp var begrunnet ut fra behovet for en sterkere bestemmelse som kunne virke proaktivt, som ikke var begrenset av en uforholdsmessighetsvurdering. Slik argumenterer utvalget i NOU 2005:8 s. 199:

«For det første mener utvalgets flertall at det er lite behov for en slik begrensning i de tilfellene kravene kan ivaretas allerede fra planleggingsfasen, det vil si ved nye bygg mv. Flertallets oppfatning er videre at byrdene ved tilretteleggingen reduseres jo

lenger tid virksomhetene har på å innrette seg. Det er dermed mindre behov for en slik begrensning av krav som får virkning et stykke inn i fremtiden.»

SAF mener som vist over at standardene er lagt på et altfor lavt nivå til å kunne sies å oppfylle en plikt til universell utforming etter dtl. Videre synes det som begrunnelsen for å legge seg på et lavt nivå, er at det ikke skal gjøres en forholdsmessighetsvurdering etter § 11. En slik tenkemåte truer etter vårt syn, hensikten med denne særbestemmelsen, i og med at noen av kravene som stilles er mer forsiktige enn dem som er nedfelt i andre forskrifter, for eksempel i TEK 10. Det er avgjørende for diskrimineringsvernet at de krav som stilles, faktisk fanger opp flest mulig, herunder mennesker med funksjonsnedsettelse, og ikke baseres på mindre begrensninger i funksjonsnivå hos eldre mennesker.

Formålsparagrafen

Forslag til § 1 lyder: "Forskriftens formål er å stille krav til at IKT-løsninger utformes slik at de er tilgjengelige for alle, uavhengig av funksjonsevne."

SAF går inn for at tilgjengelig erstattes av universell utforming og foreslår denne ordlyden:

"Forskriftens formål er å stille krav om universell utforming av IKT-løsninger slik at de kan brukes likeverdig av flest mulig, uavhengig av funksjonsevne."

Det er universell utforming som er formålet med denne forskriften til § 11 i dtl. Det må skilles mellom "tilgjengelig" og "universell utforming". Universell utforming impliserer "tilgjengelig", men ikke omvendt. I forskriftens innledende tekst er begrepet "likeverdig samfunnsdeltagelse" brukt:

"Siktemålet er å legge til rette for likeverdig samfunnsdeltagelse og økt effektivitet gjennom standardiserte løsninger som, så langt det er mulig, kan brukes uavhengig av funksjonsnivå."

Likeverdig samfunnsdeltagelse kan ikke sikres om den opprinnelige plikten til universell utforming reduseres til et tilgjengelighetskrav. En nettside med 500 lenker kan pr. definisjon være tilgjengelig ved at alle lenker kan nåes med en skjermleser.. I praksis vil en slik nettside være ubrukelig for en blind, om ikke annen navigeringsstøtte finnes. Siden er med andre ord tilgjengelig, men ikke likeverdig i bruk. "likeverdig samfunnsdeltagelse" kan bare sikres om prinsippet 1 for universell utforming "Like muligheter for bruk", tilfredsstilles.

Magne Bolme
Leder, Synshemmede Akademikere